

Для студентів першого – другого курсів найбільш характерним є прояв середнього та вище середнього рівнів креативності: у юнаків відмічається прояв вищого, а у дівчат - середнього та нижче середнього рівнів.

Виходячи з отриманих результатів дослідження, можна стверджувати, що на заняттях студенти факультету ветеринарної медицини не лише освоюють навчальний матеріал, але й розвивають свої вміння та здібності.

Література:

1. Архипкіна Н. Креативність та її діагностика [Текст]// Психолог. – 2003. – № 44. – с. 15 – 17.
2. Ильин Е. П. Диагностика креативности [Текст]// Обдарована дитина. – 2010. - № 7. – с. 9 – 13.
3. Гарнаєва А. Ю., Пущенко М. С. Вікові аспекти динаміки розвитку креативності/Матеріали Міжнарод. наук.-практ.конф. «Perspektywiczhe opracowania nauki i techniki – 2007». М. Перемишль, 2007. – С. 25 – 27.

УДК 638.1:619:616-036.4:619:616-071:619:616-08

НОЗЕМАТОЗ БДЖІЛ: ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ

**Кравченко Л.В., лікар ветеринарної медицини
Бердник В.П., доктор ветеринарних наук, професор**

Нозематоз (ноземоз, заразний пронос) – інвазійне захворювання дорослих робочих бджіл, трутнів та маток, яке викликається внутрішньоклітинним паразитом *Nosema apis* [1, 2]. На сьогоднішній день воно є одним із найбільш поширених захворювань бджіл на Полтавщині, зокрема, в Гадяцькому районі. Так, за даними ветеринарної звітності, із числа загальної захворюваності бджіл в Гадяцькому районі 25,0% припадає на нозематоз, 23,0% - європейський гнилець, 19,0% - варроатоз, 14,0% - вірусний параліч, 11,0% - аскосфероз і 8,0% - браульоз.

Літо і осінь 2009 року були жаркими, що сприяло виділенню пади. Тому бджоли заготовили значну кількість падевого меду, не придатного для зимівлі. Сприяють поширенню нозематозу на Полтавщині не якісна підготовка пасічниками сімей до зимівлі, порушення режиму їх підгодівлі та зараження бджіл пасіки кліщем *Varroa*.

На пасіках Полтавщини нозематоз спостерігають переважно в прихованій формі, під кінець зими та весною - більш гострій, а літом - знову прихованій через заміну покоління робочих бджіл та перебування їх переважно поза вуликами. У період підготовки бджолиних сімей до зимівлі у бджіл наростає кількість спор збудника.

Для діагностики нозематозу застосовували люмінісцентний метод, яким виявляли життєздатні спори збудника в мазках із вмістимого кишечника бджіл, фарбованих флюорохромом. Ступінь зараження бджіл мікроспоридіями *Nosema apis* оцінювали за 3- бальною шкалою (+ - слаба ступінь, ++ - середня, +++ - висока ступінь), описаною О.Ф.Гробовим і співавт. [1].

Ми проводили досліди впродовж 2009 – 2010 рр. на базі дослідної пасіки Інституту бджільництва ім. П.І. Прокоповича .

Їх мета - порівняти лікувальну і економічну ефективність комерційних препаратів, які застосовують для боротьби із нозематозом бджіл.

Попередньо обстежили 300 бджолиних сімей пасіки, із яких у 25(8,3%) виявили ураження *Nosema apis*. Із уражених нозематозом бджолиних сімей створили п'ять дослідних груп по 5 вуликів в кожній групі. Бджолам першої групи давали препарат «ДГ-91», другої – «Здорова бджілка» («ДГ-803»), третьої – «ноземат», четвертої – відвар полину гіркокого і п'ятої- лікувального препарату не давали (контрольна група). Препарати давали бджолам всіх груп одночасно 12 та 19 квітня 2010 року, згідно із настановами до них.

До початку лікування у кожній групі по 4 (80,0%) бджолині сім'ї мали середню і по 1 (20,0%) - високу ступінь ураження нозематозом.

Через три тижні від початку лікування у бджолиних сім'ях, яким давали лікувальні препарати, порівняно із контролем, спостерігали зменшення ступеня ураження їх нозематозом.

У вересні провели остаточну оцінку результатів дослідів. Лише слабку ступінь ураження спорами збудника спостерігали у 3(60,0%) із 5 бджолосімей групи 1, 2(40,0%) – групи 2, 4 (80,0%)– групи 3, 1 (20,0%) – групи 4 і 4 (80,0%)- контрольної групи.

Найкращий лікувальний ефект спостерігали від застосування відвару полину та препарату «Здорова бджілка» («ДГ-803»). Діючими речовинами полину гіркокого, можливо, є ароматичні гіркоти, зокрема, ефірна олія [3].

Вартість курсу лікування однієї бджолиної сім'ї складає 24 гривні препаратом ДГ-91, 22 - ДГ-803, 44 - ноземат, 4 - відваром полину гіркокого і 0 – контроль.

Висновок. Для оздоровлення неблагополучної щодо нозематозу пасіки рекомендовано застосовувати відвар полину гіркокого або препарат «Здорова бджілка» («ДГ-803») , бо показали найбільшу лікувальну ефективність та економічну вигоду.

Література:

1. Бубнов В.Д., Смирнов А.М. Применение метода люминисцентной микроскопии для определения жизнеспособности возбудителя нозематоза пчел// Проблемы ветеринарной санитарии. Труды ВНИИВС. – 1970. т. XXXVII – С.137.
2. Гробов О.Ф., Сотников А.Н. Возбудители нозематоза// Пчеловодство. -. 2007. – №1– С. 26 – 28.
3. Єфіменко Т.М. Нозематоз – не вивчений, дослідження тривають// Пасі-ка. – 1999. - №12. – С. 14 – 15.
4. Локес П.І., Панасенко І.Г. Лікарські рослини: Підручник. – Полтава: «Довкілля-К» - 2010. – 264 с.